Inwentaryzacja barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi* i niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera* na obszarach Natura 2000 "Dolina Górnej Rospudy" oraz "Ostoja Augustowska"

Opracowanie:
Lech Krzysztofiak
Anna Krzysztofiak

Krzywe, 2015

Opracowanie zostało wykonane na podstawie inwentaryzacji dwóch gatunków inwazyjnych roślin obcego pochodzenia - barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi* oraz niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera*, przeprowadzonej w 2015 roku na terenie obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Rospudy" PLH200022 (Ryc. 1) i północno-zachodniego fragmentu obszaru Natura 2000 "Ostoja Augustowska" PLH200005 (Ryc. 2). Prace inwentaryzacyjne prowadzone były w okresie letnim, wzdłuż doliny rzeki Rospudy.

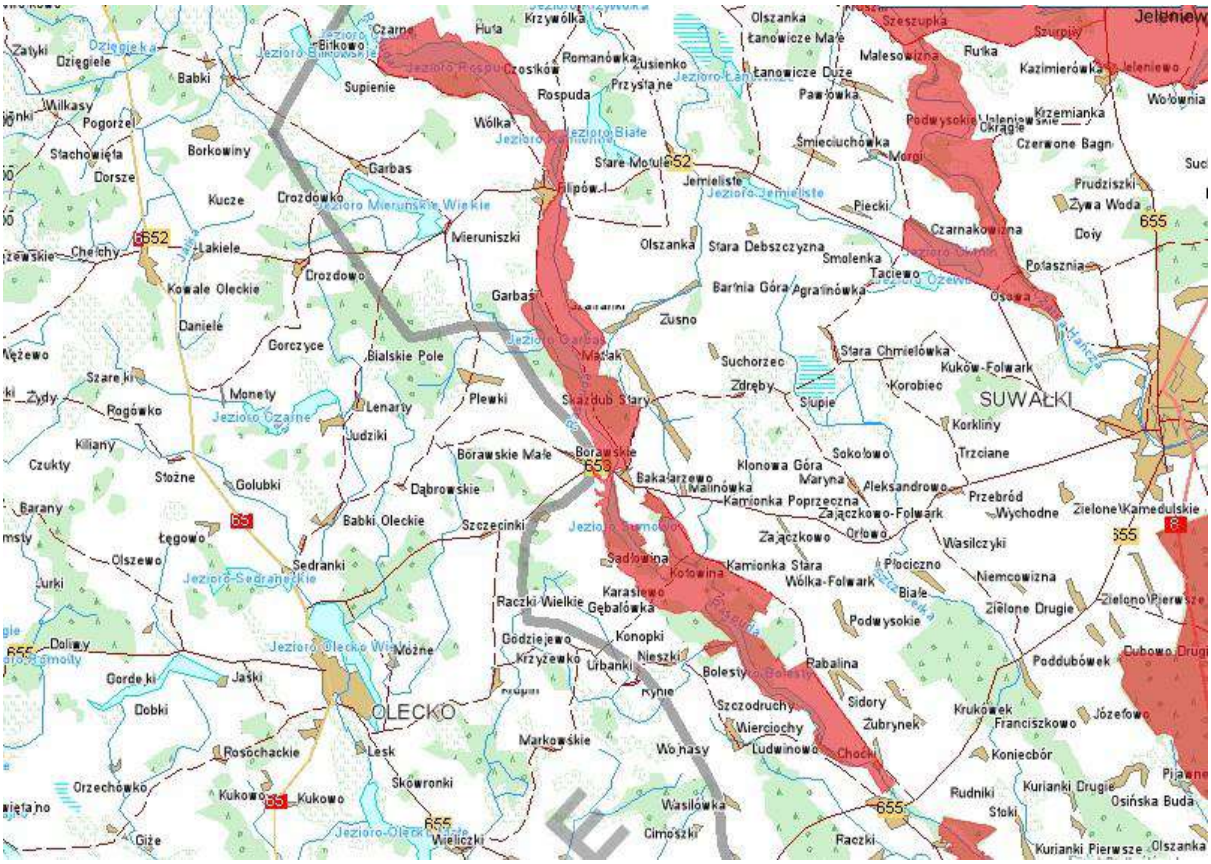

Ryc. 1. Obszar "Doliny Górnej Rospudy" objęty inwentaryzacją barszczu Sosnowskiego i niecierpka gruczołowatego

Dolina Rospudy położona jest na Pojezierzu Zachodniosuwalskim, w części Pojezierza Litewskiego graniczącej z Pojezierzem Mazurskim. Pod względem administracyjnym "Dolina Górnej Rospudy" leży na obszarze czterech gmin: Filipów, Bakałarzewo, Raczki i Przerośl powiatu suwalskiego w woj. podlaskim. Obszar obejmuje górny odcinek doliny rzeki Rospuda, o bardzo dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, rozciągający się od

granicy z woj. warmińsko-mazurskim (źródło) po miejscowość Raczki. Dolina rzeki na całym odcinku ma charakter naturalny. Większość lasów w granicach obszaru zajmuje umiarkowanie żyzne siedliska borów mieszanych i lasów mieszanych i cechuje się stosunkowo młodymi drzewostanami zdominowanym przez sosnę i świerka. Występują tu także grądy reprezentujące siedlisko (9170). Wysokimi walorami przyrodniczymi wyróżniają się płaty grądów zboczowych (9170-3), spotykane na stokach doliny oraz łęgi źródliskowe (91E0-4), wykształcające się u ich podnóży. Przy źródliskach tym ostatnim towarzyszą niekiedy ziołorośla (6430-3).

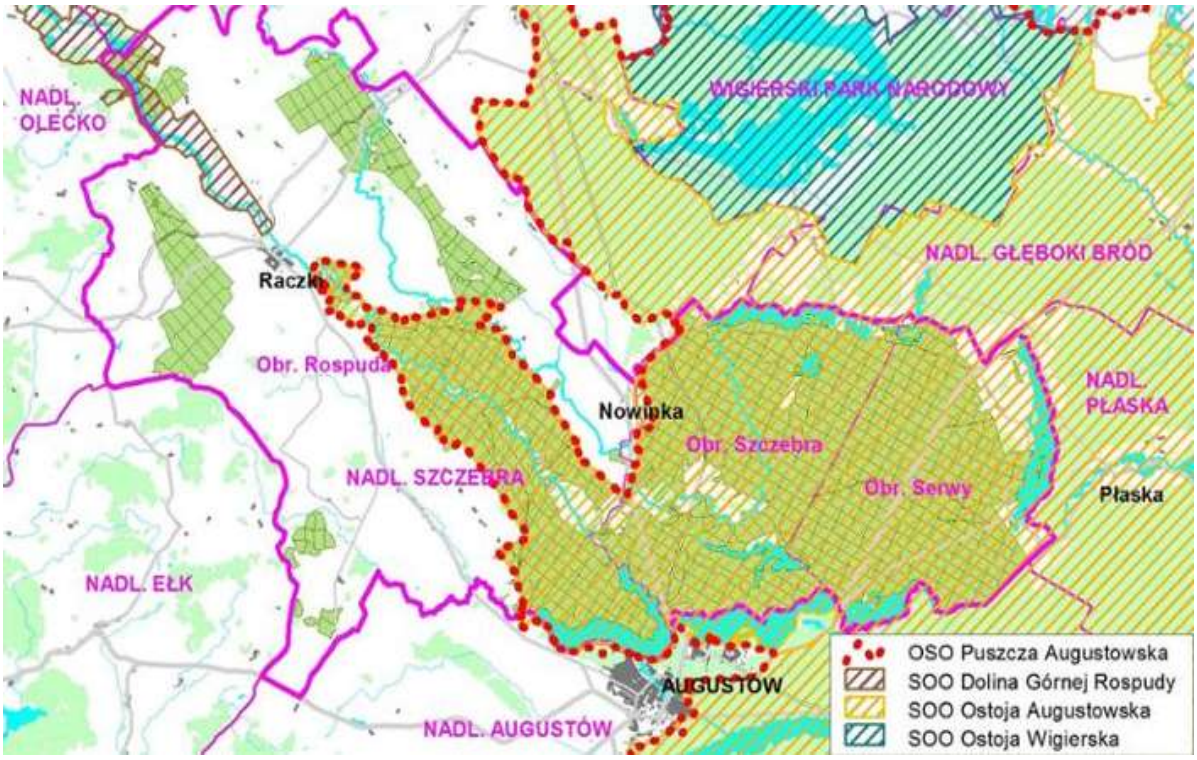

Ryc. 2. Obszar "Ostoi Augustowskiej" objęty inwentaryzacją barszczu Sosnowskiego i niecierpka gruczołowatego

Inwentaryzacja prowadzona była z wykorzystaniem odbiorników GPS. Każde stanowisko inwentaryzowanych gatunków roślin było nanoszone na mapę i charakteryzowane pod kątem zagęszczenia roślin.

Na obszarze "Doliny Górnej Rospudy" nie stwierdzono występowania barszczu Sosnowskiego. Stwierdzono natomiast występowanie niecierpka gruczołowatego. Rozmieszczenie jego stanowisk przedstawiają ryciny 3-5. Niecierpek gruczołowaty występował wzdłuż rzeki, tworząc często zwarte łany. Łącznie stwierdzono występowanie tego gatunku na powierzchni 20,66 ha.

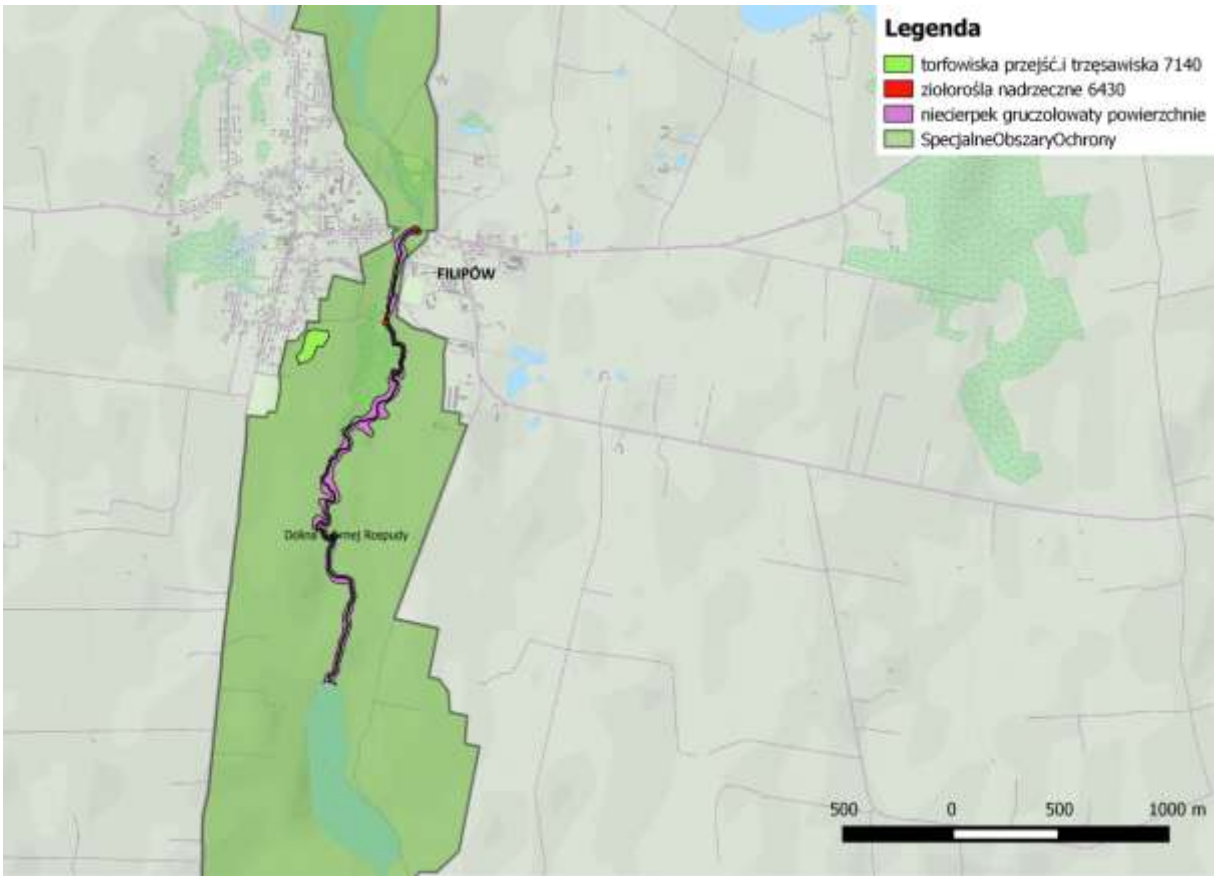

Ryc. 3. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Doliny Górnej Rospudy" w okolicy Filipowa

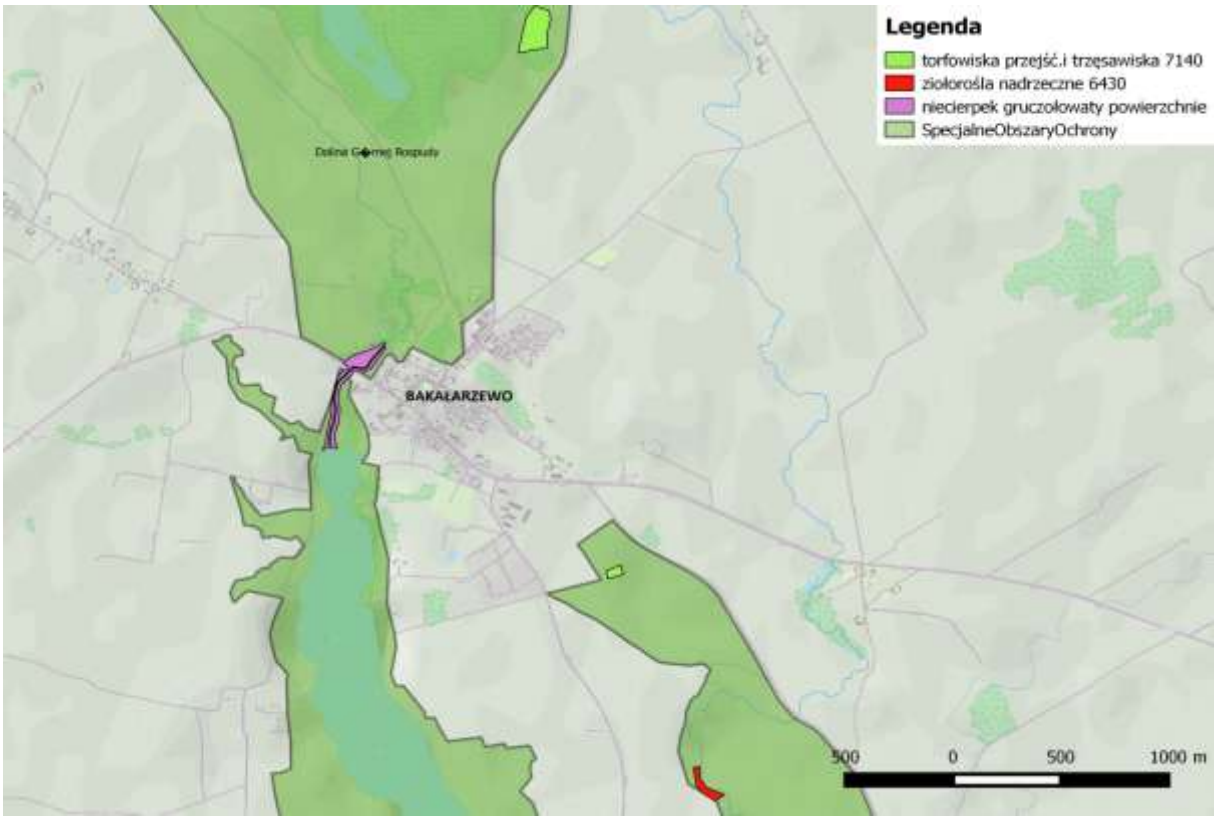

Ryc. 4. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Doliny Górnej Rospudy" w okolicy Bakałarzewa

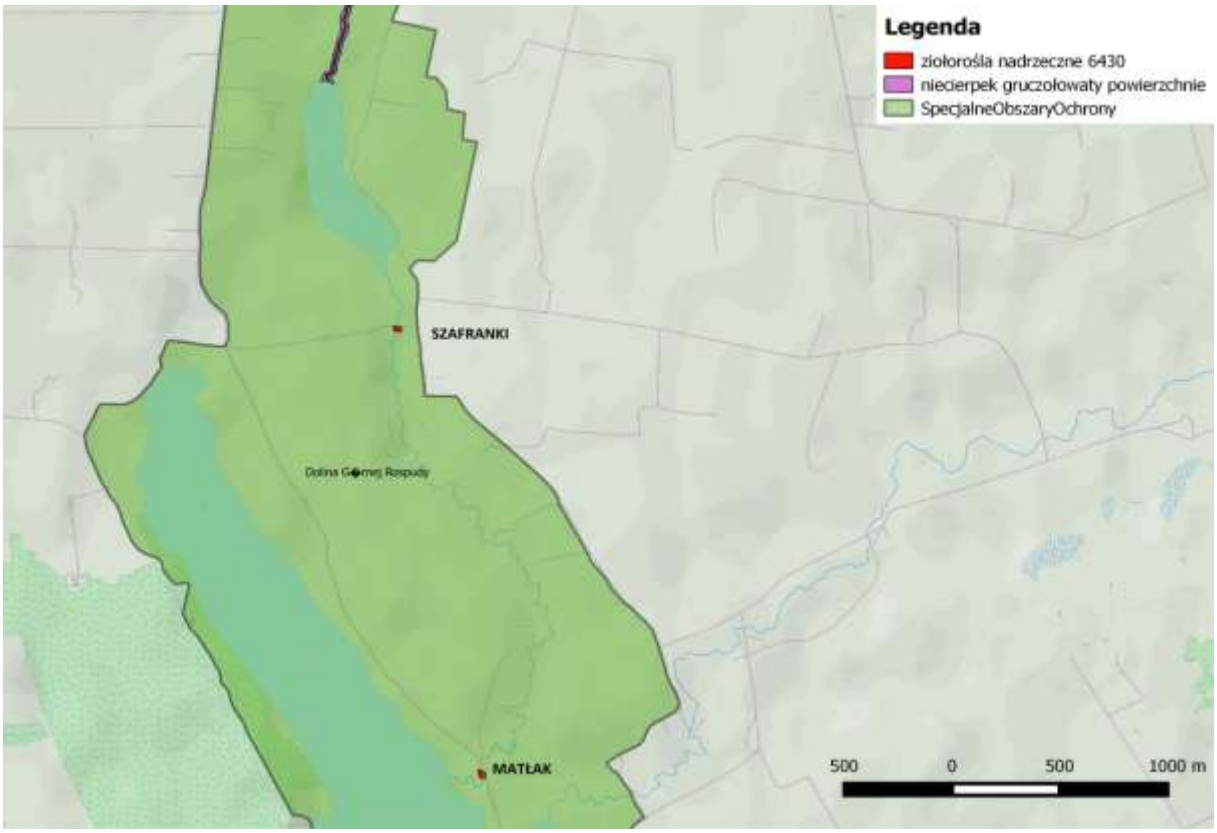

Ryc. 5. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Doliny Górnej Rospudy" w okolicach Szafranki

Obszar Natura 2000 "Ostoja Augustowska" PLH200005 znajduje się w północno-wschodniej Polsce i obejmuje swym zasięgiem prawie całą polską część Puszczy Augustowskiej. Puszcza ta stanowi jeden z największych i najlepiej zachowanych kompleksów leśnych Europy środkowo-wschodniej. Na terenie tym dominują bory sosnowe i sosnowo-świerkowe, częściowo o charakterze naturalnym. Mniejszą powierzchnię zajmują bory mieszane i lasy liściaste. Rozległe obszary, zwłaszcza w południowej części Puszczy, zajmują olsy. Występuje tu również wiele rzadkich zbiorowisk roślinnych o charakterze borealnym np. świerczyny na torfie, bagienne lasy brzozowo-sosnowe oraz bory bagienne.

Barszcz Sosnowskiego i niecierpek gruczołowaty był inwentaryzowany tylko w części obszaru - w jego północno-zachodnim fragmencie, leżącym na terenie gmin: Raczki, Nowinka i Augustów. Na tym terenie stwierdzono występowanie obu inwentaryzowanych gatunków roślin. Barszcz Sosnowskiego występował łącznie na powierzchni 9,83 ha. W większości (9,5 ha) barszcz występował w zwartych łanach, głównie w pobliżu koryta rzeki. Na 66 stanowiskach, o łącznej powierzchni 0,33 ha, gatunek ten występował w rozproszeniu, po kilka lub kilkanaście osobników. Rozmieszczenie stanowisk barszczu Sosnowskiego przedstawiają ryciny 6-9.

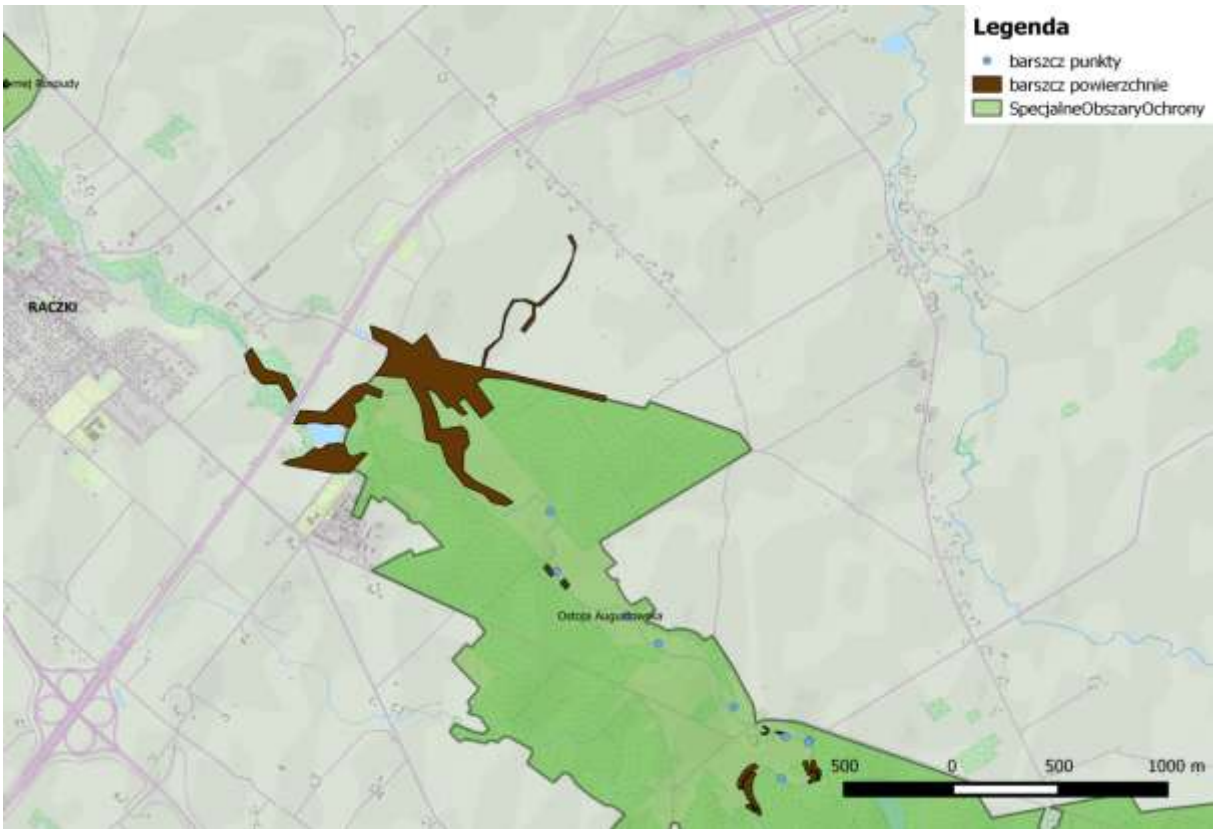

Ryc. 6. Stanowiska barszczu Sosnowskiego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" w okolicach Raczek (mapa przedstawia również stanowiska wcześniej stwierdzone - górna część mapy, które nieznacznie wykraczają poza granice obszaru Natura 2000)

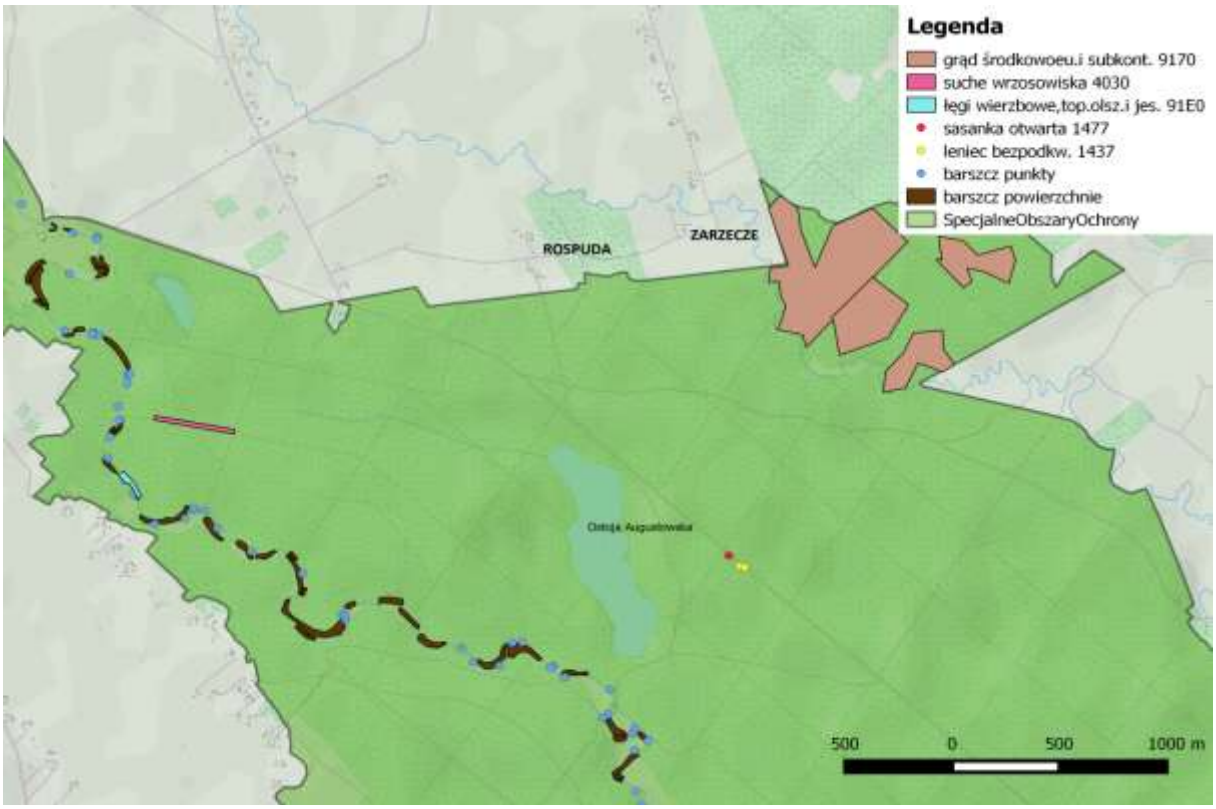

Ryc. 7. Stanowiska barszczu Sosnowskiego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" na wysokości jeziora Jałowo

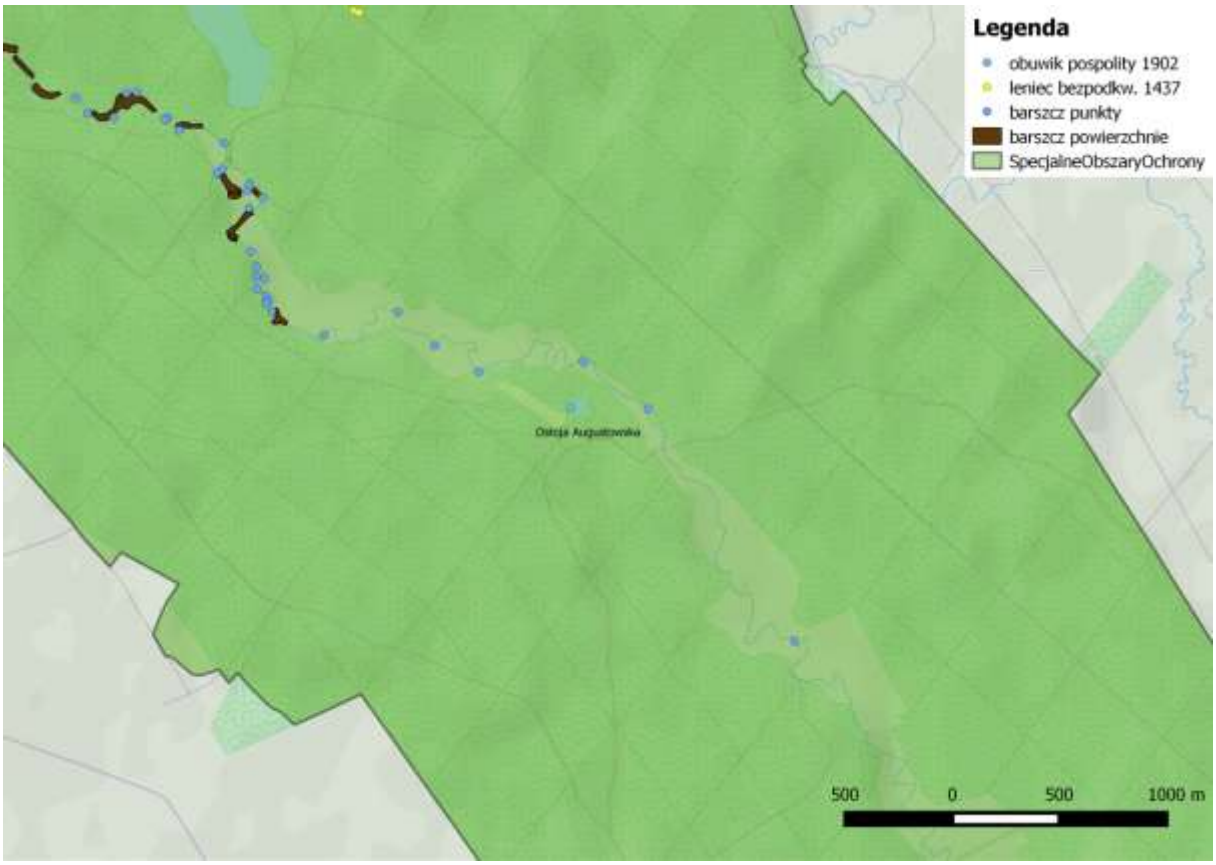

Ryc. 8. Stanowiska barszczu Sosnowskiego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" poniżej jeziora Jałowo

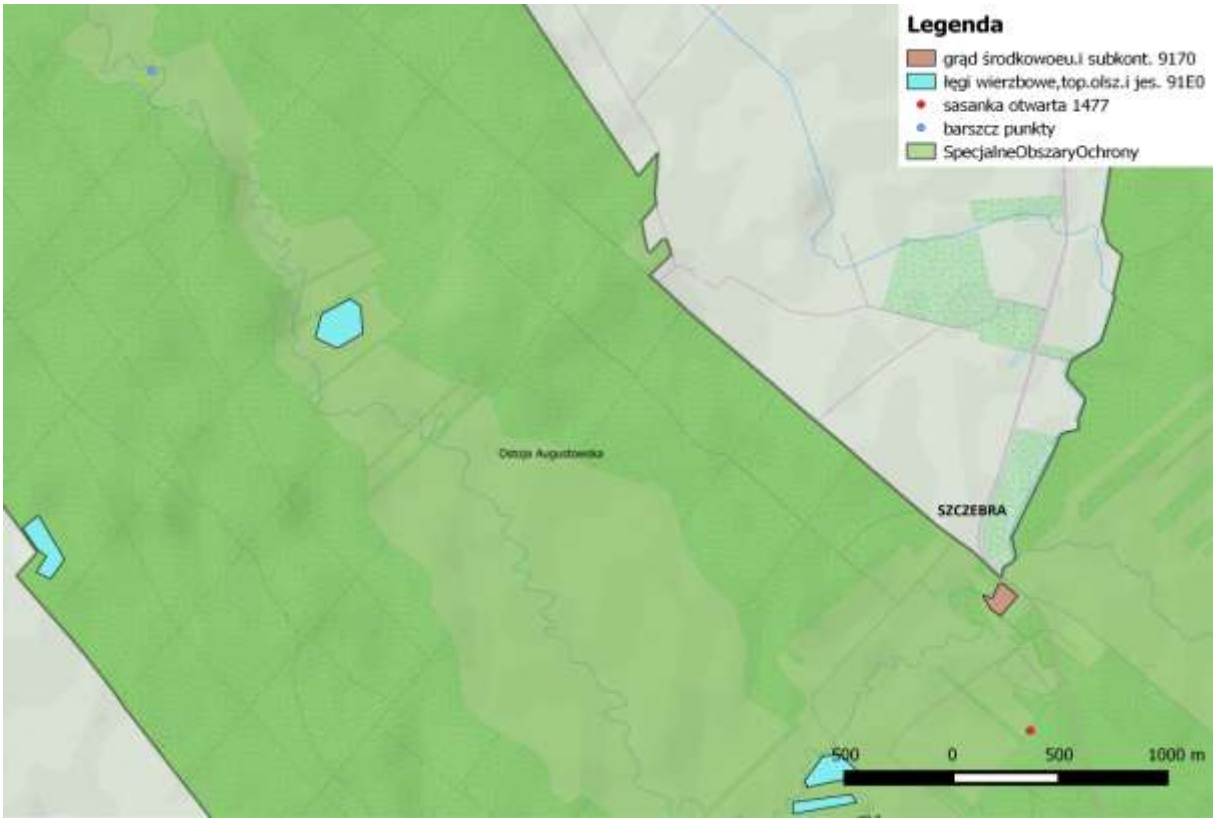

Ryc. 9. Stanowiska barszczu Sosnowskiego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" w pobliżu Szczebry

Niecierpek gruczołowaty występował na obszarze "Ostoi Augustowskiej" na powierzchni 1,42 ha. Były to zarówno stanowiska z łanami roślin (o łącznej powierzchni 1,16 ha), ciągnącymi się wzdłuż rzeki, jak i stanowiska z niewielkimi kępami (52 stanowiska o łącznej powierzchni 0,26 ha). Rozmieszczenie stanowisk niecierpka gruczołowatego na obszarze Natura 2000 "Ostoja Augustowska" przedstawiają ryciny 10-13.

Niecierpek gruczołowaty występuje również wzdłuż koryta rzeki Rospudy, pomiędzy obszarami Natura 2000 "Dolina Górnej Rospudy" i "Ostoja Augustowska" (Ryc. 10), na łącznej powierzchni 9,96 ha. Tworzy on najczęściej duże, zwarte łany, zwłaszcza w granicach miejscowości Raczki.

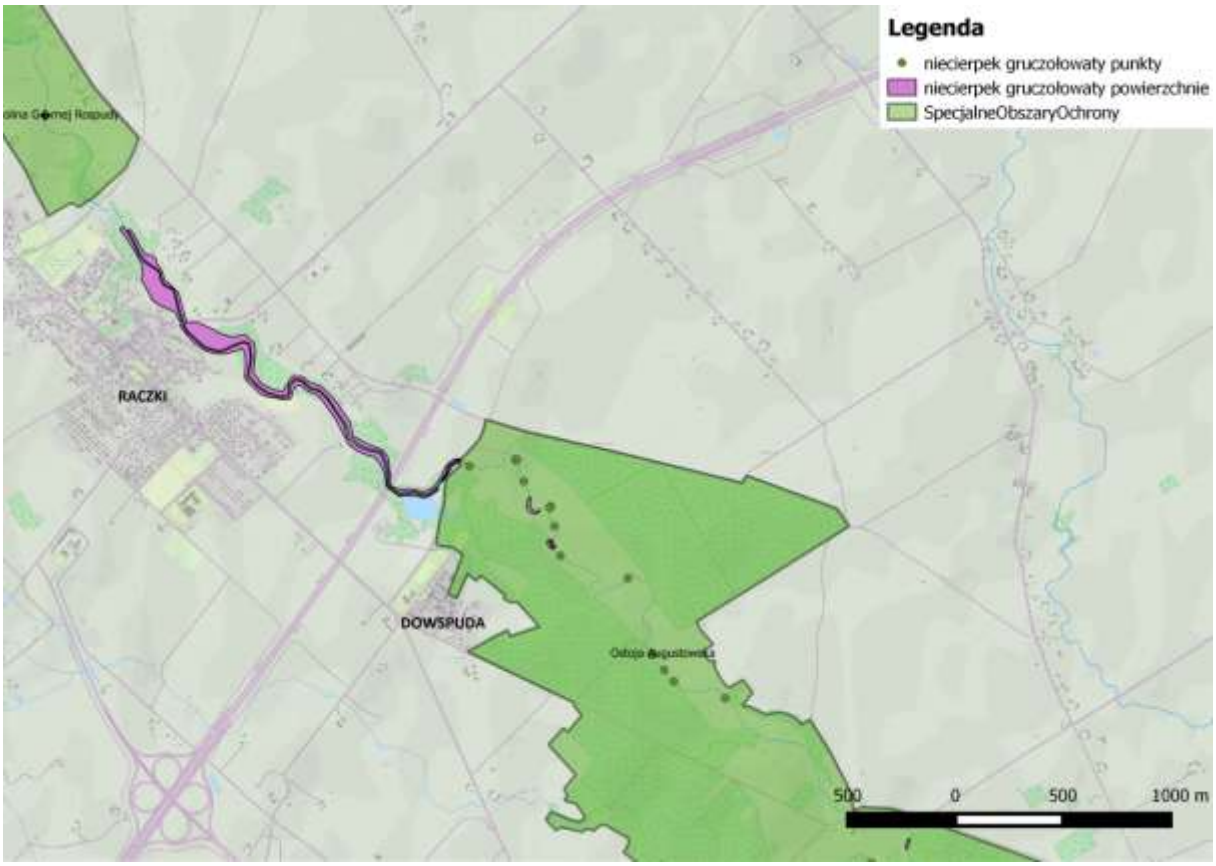

Ryc. 10. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" w okolicach miejscowości Raczki i Dowspuda

Wszystkie zlokalizowane stanowiska roślin inwazyjnych obcego pochodzenia znajdują się przy samym korycie rzeki. Wskazuje to na przemieszczanie się nasion lub siewek tych roślin przede wszystkim drogą wodną lub roznoszenie przez zwierzęta przemieszczające się wzdłuż doliny rzecznej. Można zatem przyjąć, że dolina Rospudy stanowi ważny korytarz ekologiczny łączący trzy sąsiadujące Puszcze: Augustowską, Romincką i Borecką, a tym samym bardzo cenne obszary włączone w sieć Natura 2000: "Puszczę Romincką" PLH280005,

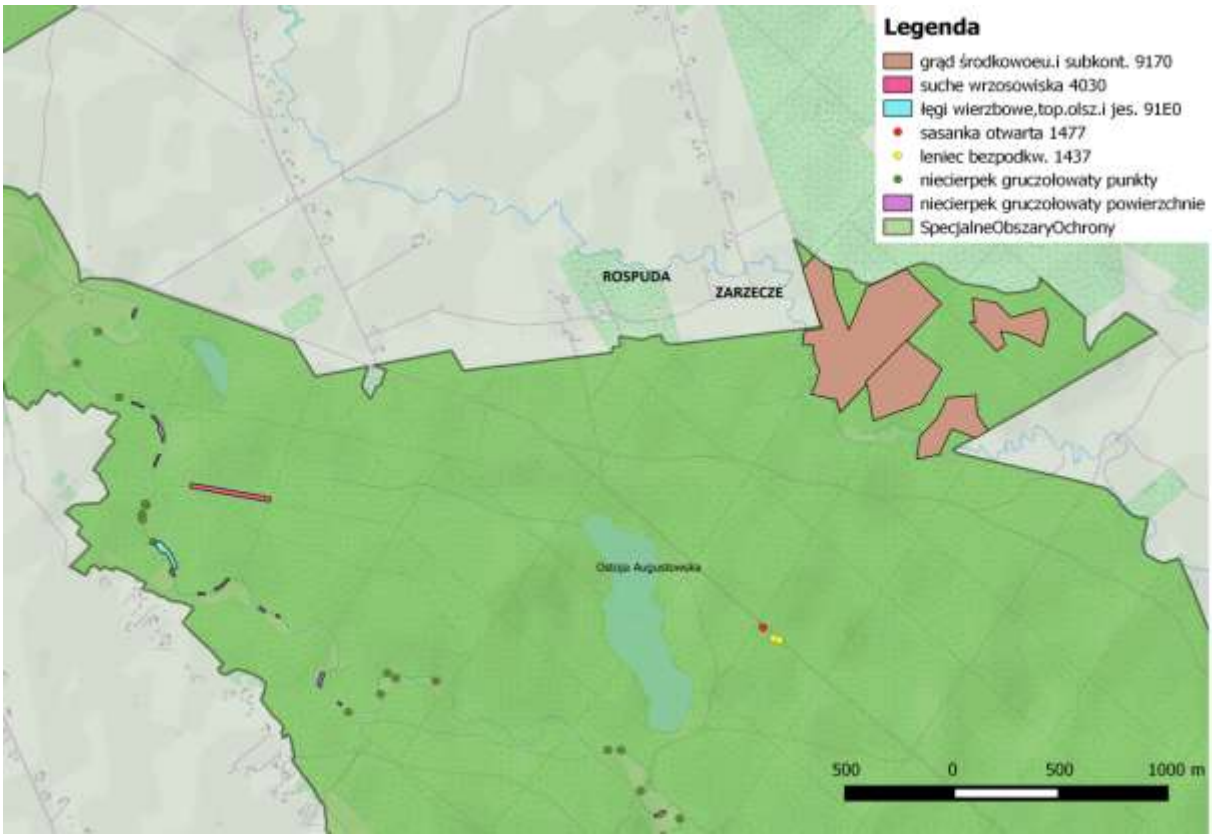

Ryc. 11. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" na wysokości jeziora Jałowo

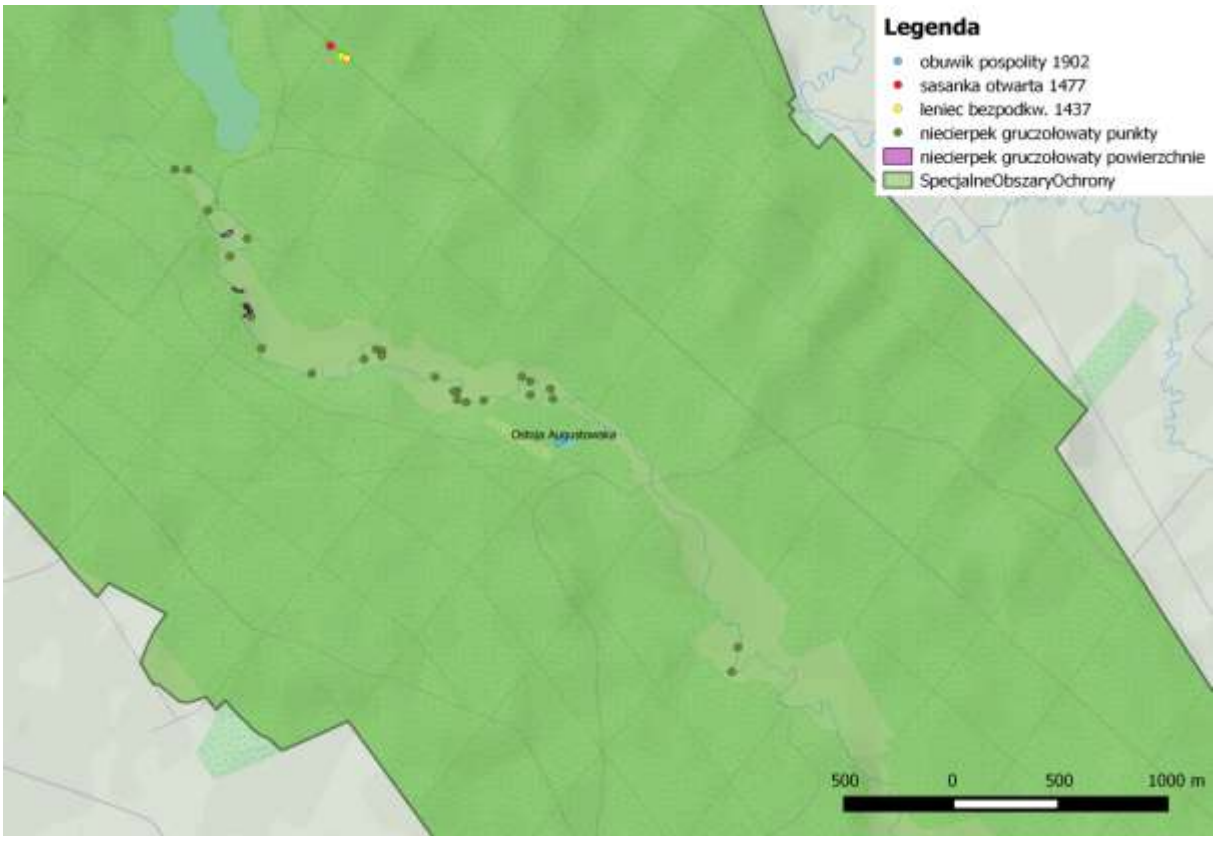

Ryc. 12. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" poniżej jeziora Jałowo

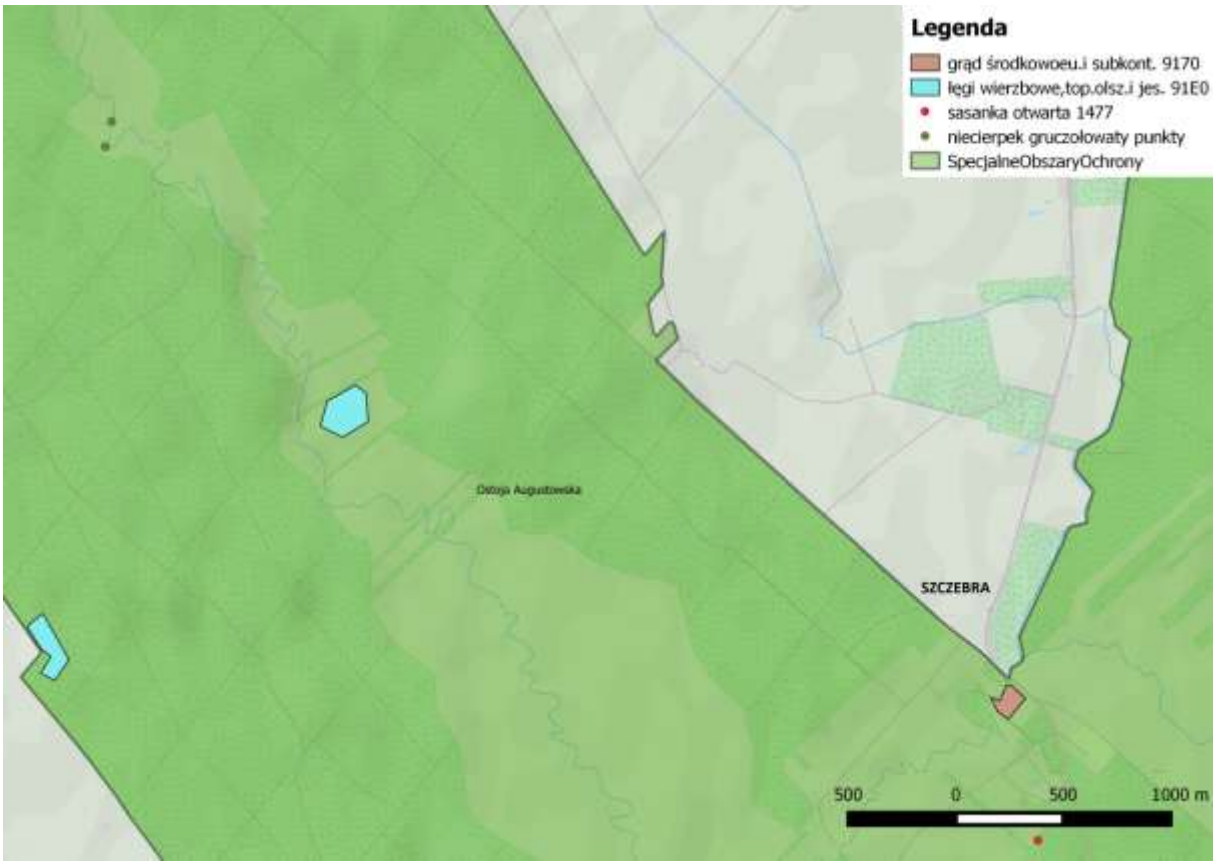

Ryc. 13. Stanowiska niecierpka gruczołowatego na obszarze "Ostoi Augustowskiej"

"Puszczę Borecką" PLB280006 oraz "Ostoję Augustowską" PLH200005 i "Puszczę Augustowską" PLB200002. Występowanie tak groźnych gatunków roślin w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki z dużym prawdopodobieństwem może przyczynić się do rozprzestrzenienia się ich na inne tereny, zwłaszcza położone w dolnym biegu rzeki.

Lokalizację wszystkich stanowisk barszczu Sosnowskiego i niecierpka gruczołowatego przedstawiono w postaci współrzędnych geograficznych oraz w postaci plików shape (shp).

Fot. 1. Stanowisko barszczu Sosnowskiego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" nad Rospudą - zwarte łany

Fot. 2. Stanowisko barszczu Sosnowskiego na obszarze "Ostoi Augustowskiej" nad Rospudą - pojedyncze osobniki

Fot. 3. Stanowisko niecierpka gruczołowatego na obszarze "Doliny Górnej Rospudy", nad Rospudą - zwarte łany

Fot. 4. Stanowisko niecierpka gruczołowatego na obszarze "Ostoi Augustowskiej", nad Rospudą - zwarte łany